

ВЪТРЕШНИЯТ ПАЗАР: ОБЩИ ПРИНЦИПИ

Вътрешният пазар е пространство на благоденствие и свобода, осигуряващо достъп до стоки, услуги, работни места, възможности за стопанска дейност и културното богатство. Необходими са непрекъснати усилия, за да се гарантира по-нататъшното задълбочаване на единния пазар, което би могло да донесе значителни ползи за потребителите и предприятията в ЕС. По-конкретно цифровият единен пазар разкрива нови възможности за стимулиране на икономиката (например чрез електронна търговия) и същевременно намалява бюрокрацията (например чрез електронното управление и цифровизацията на публичните услуги). Неотдавнашни изследвания показват, че принципите на свободно движение на стоки и услуги и законодателството в тази област генерират приходи, оценявани на 985 милиарда евро годишно.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ И ЦЕЛИ

Член 4, параграф 2, буква а) и членове 26, 27, 114 и 115 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Общият пазар, създаден с Римския договор през 1958 г., имаше за цел да премахне пречките пред търговския обмен между държавите членки с цел повишаване на икономическия просперитет и постигане на „все по-тесен съюз между народите на Европа“. Единният европейски акт от 1986 г. включи целта за изграждане на вътрешния пазар в Договора за създаване на Европейската икономическа общност (Договора за ЕИО), определяйки го като пространство без вътрешни граници, в което свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали е гарантирано.

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Общият пазар от 1958 г.

Общият пазар, основна цел на Римския договор, беше изграден чрез митническия съюз от 1968 г., отмяната на квотите, свободното движение на гражданите и работниците и известна степен на данъчна хармонизация посредством общото въвеждане на данъка върху добавената стойност (ДДС) през 1970 г. При все това свободата на търговията със стоки и услуги и свободата на установяване останаха ограничени поради антиконкурентните практики, които държавните органи продължаваха да налагат.

Б. Полагане на основите на вътрешния пазар през 80-те години на XX век и Единния европейски акт

Липсата на напредък в изграждането на общия пазар се отдаваше до голяма степен на избора на прекалено подробен метод за законодателно хармонизиране и на правилото, съгласно което решенията в Съвета трябваше да бъдат вземани с единодушие. В средата на 80-те години на XX век в резултат на политическия дебат ЕИО разгледа възможностите за един по-задълбочен подход спрямо целта за премахване на търговските пречки, а именно вътрешния пазар.

Единният европейски акт влезе в сила на 1 юли 1987 г., като определи конкретен краен срок за завършването на изграждането на вътрешния пазар — 31 декември 1992 г. Той също така укрепя механизма за вземане на решения за вътрешния пазар, като въведе гласуване с квалифицирано мнозинство по въпроси относно Общата митническа тарифа, свободното предоставяне на услуги, свободното движение на капитали и сближаването на националните законодателства. Преди изтичането на крайния срок бяха приети (до голяма степен с прилагане на правилото за гласуване с квалифицирано мнозинство) над 90 % от законодателните проекти, изброени в Бялата книга от 1985 г.

В. Към споделена отговорност за изграждането на вътрешния пазар

Вътрешният пазар допринесе значително за просперитета и интегрирането на икономиката на ЕС. Новата стратегия за вътрешния пазар, изпълнявана от 2003 до 2010 г., беше съсредоточена върху необходимостта от улесняване на свободното движение на стоки, интегриране на пазарите на услуги, намаляване на въздействието на данъчните пречки и опростяване на регулаторната среда. Значителен напредък беше постигнат по отношение на либерализацията на услугите в областта на транспорта, телекомуникациите, енергетиката, доставката на газ и пощенските услуги.

В своето съобщение, озаглавено „По-добро управление на единния пазар“ ([COM\(2012\)0259](#)), Комисията предложи хоризонтални мерки, например насочване към ясна и лесно приложима нова нормативна уредба, по-добро използване на съществуващите инструменти на информационните технологии с цел улесняване на упражняването на правата в рамките на единния пазар, както и създаване на национални центрове за наблюдение на функционирането на единния пазар. Мониторингът е неразделна част от годишните доклади за интеграцията на единния пазар в контекста на европейския семестьър.

Г. Нов тласък на вътрешния пазар през 2010 г.

С цел да се даде нов тласък на единния европейски пазар и да се поставят гражданите, потребителите и МСП в центъра на политиката за единния пазар, през октомври 2010 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „За Акт за единния пазар“ ([COM\(2010\)0608](#)). Беше представен пакет от мерки, предназначени да насърчат икономиката на ЕС и да създадат работни места, като по този начин се прилага една по-амбициозна политика за единния пазар.

През октомври 2012 г. Комисията представи Акта за единния пазар II ([COM\(2012\)0573](#)) за по-нататъшно развитие на единния пазар и реализиране на

неоползотворения му потенциал като двигател на растежа. В Акта се определят дванадесет основни действия, които трябва да бъдат приети в кратък срок от институциите на ЕС. Тези действия са съсредоточени върху четири основни движещи сили за пораждаване на растеж, заетост и доверие: 1) интегрирани мрежи, 2) трансгранична мобилност на гражданите и предприятията, 3) цифрова икономика и 4) действия за задълбочаване на сближаването и за увеличаване на ползите за потребителите.

Актът за единния пазар II следва стъпките на първоначалния пакет от мерки, представен от Комисията, а именно Акта за единния пазар I, и включва следните дейности, целящи постигането на по-пълноценен и по-добре интегриран единен пазар:

- мобилност на предприятията (например въвеждане на разпоредби за мобилизиране на дългосрочни инвестиции, модернизиране на производството по несъстоятелност и подкрепа за създаването на среда, която предлага втори шанс на неуспелите предприемачи);
- цифрова икономика (като стъпка към завършването на изграждането на цифровия единен пазар до 2015 г., Комисията предложи електронната търговия да бъде насърчавана в ЕС чрез улесняване на използването на платежни услуги и чрез повишаване на тяхната надеждност и конкурентоспособност. Беше изтъкната също необходимостта да се разгледат основните причини за недостига на инвестиции във високоскоростни широколентови връзки, а електронното фактуриране да стане стандарт в рамките на процедурите за възлагане на обществени поръчки);
- доверие на потребителите (например чрез въвеждане на мерки за осигуряване на широк достъп до банкови сметки, както и прозрачни и сравними такси по сметките и по-лесно прехвърляне на банкови сметки).

Комисията трябваше да представи всички основни законодателни предложения, свързани с Акта за единния пазар II, до пролетта на 2013 г., а незаконодателните предложения — до края на 2013 г. Парламентът и Съветът бяха призовани да приемат приоритетно законодателните предложения. Напредъкът беше представен в проучването, озаглавено „[Single Market Act: State of Play](#)“ (Акт за единния пазар: актуално състояние)^[1].

На 28 октомври 2015 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Осъвременяване на единния пазар: повече възможности за гражданите и предприятията“ ([COM\(2015\)0550](#)), съсредоточено върху осигуряването на практически ползи за хората в тяхното ежедневие и върху създаването на допълнителни възможности за потребителите, специалистите и предприятията. То допълни усилията на Комисията за стимулиране на инвестициите, за възползване от възможностите на цифровия единен пазар и за подобряване на конкурентоспособността и достъпа до финансиране. Целта на стратегията

---

[1]Проучването беше възложено от тематичния отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота от името на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите.

е също така да се осигури добре функциониращ вътрешен пазар в областта на енергетиката и да се насърчава и улеснява трудовата мобилност, като същевременно се предотвратяват нарушения на правилата. С цел по-нататъшно усъвършенстване на търговските практики на вътрешния пазар на 17 април 2019 г. беше приета [Директива \(ЕС\) 2019/633](#) за забрана на някои нелоялни търговски практики. Тези нелоялни търговски практики включват просрочените плащания за нетрайни хранителни продукти и анулирането на поръчки в последния момент.

Понастоящем едно от най-големите предизвикателства в развитието на вътрешния пазар е изграждането на неговия цифров компонент. През май 2015 г. Комисията прие стратегия за цифров единен пазар ([COM\(2015\)0192](#)), с която се определя интензивна програма за изграждането на европейска цифрова икономика и която беше продължена в Програмата за Европа^[2].

По време на пандемията от COVID-19 в своето съобщение, озаглавено „Часът на Европа: възстановяване и подготовка за следващото поколение“ ([COM\(2020\)0456](#)), Комисията обяви, че цифровизацията на единния пазар ще бъде основен стълб на възстановяването от кризата. То ще се основава на четири елемента: (1) инвестиции в по-добра свързаност, (2) по-силно промишлено и технологично присъствие в стратегически части от веригата на доставки (например изкуствен интелект, киберсигурност, инфраструктура за компютърни услуги в облак, 5G), (3) истинска икономика, основана на данните, и общи европейски пространства за данни и (4) по-справедлива и по-лесна бизнес среда.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът беше движещата сила в процеса, който доведе до създаването на вътрешния пазар. По-специално в своята резолюция от 20 ноември 1997 г. той застана зад идеята за преобразуване на вътрешния пазар в напълно интегриран вътрешен пазар до 2002 г. В няколко резолюции, приети през 2006 г. (например от 12 февруари, 14 февруари, 16 май и 6 юли) Парламентът подкрепи идеята, че вътрешният пазар е обща рамка и отправна точка за много политики на ЕС.

Парламентът игра активна роля и за новия подем в развитието на вътрешния пазар. В своята [резолюция от 20 май 2010 г.](#) относно осигуряване на единен пазар за потребителите и гражданите Парламентът подчерта, че трябва да бъдат предприети мерки за по-ефективно осведомяване и оправомощаване на потребителите и МСП и за повишаване на доверието на гражданите. Освен това, в отговор на Акта за единния пазар, на 6 април 2011 г. Парламентът прие три резолюции: „[Управление и партньорство в рамките на единния пазар](#)“, „[Единен пазар за европейците](#)“ и „[Единен пазар за предприятията и растежа](#)“.

[Резолюцията на Парламента от 20 април 2012 г.](#), озаглавена „Електронното управление като движеща сила за изграждането на конкурентоспособен единен цифров пазар“, посочва необходимостта от ясна и последователна правна

---

[2] „Съюз с по-големи амбиции: Моята програма за Европа“, Политически насоки за следващата Европейска комисия за периода 2019—2024 г.

рамка за взаимно признаване на електронното установяване на автентичност, електронната идентификация и електронния подпис (които са необходими, за да се гарантира, че в рамките на целия ЕС могат да се осъществяват трансгранични административни услуги). Тя беше последвана от неговата [резолюция от 22 май 2012 г.](#) относно индекса на вътрешния пазар.

На 11 декември 2012 г. Парламентът прие също така две незаконодателни резолюции във връзка с вътрешния пазар, едната от които относно [доизграждането на цифровия единен пазар](#), а другата — относно [Стратегия за цифрова свобода в рамките на външната политика на ЕС](#); в последната Парламентът подчерта, че решително подкрепя принципа за неутралност на мрежата. Това означава, че доставчиците на интернет услуги не следва да блокират, дискриминират, нарушават или намаляват, включително посредством цената, способността на всяко лице да използва услуга за достъп до, ползване, изпращане, постване, получаване или предлагане на каквото и да е съдържание, приложение или услуга, избрани от него, независимо от източника или получателя. В същата резолюция беше отправен призив към Комисията и Съвета да насърчават и да запазят високите стандарти за цифрови свободи в ЕС. Целта на тези резолюции, с оглед на създаването на истински цифров единен пазар в ЕС, е да се разработят политика и практика за справяне с различните национални правила в области с първостепенно значение. Принципите на неутралност на мрежата и на отворен интернет, както и премахването на таксите за роуминг, бяха въведени като част от законодателен пакет за определяне на мерки относно единния европейски пазар на електронни съобщителни услуги и за изграждане на континентална мрежа ([COM\(2013\)0627](#)).

Парламентът беше особено активен в областта на управлението на единния пазар. Той прие своята [резолюция от 7 февруари 2013 г.](#), съдържаща препоръки към Комисията относно управлението на единния пазар, в която предлага създаването на цикъл на управление на единния пазар като специален стълб в рамките на европейския семестър. Освен това Парламентът прие своята [резолюция от 25 февруари 2014 г.](#) относно управлението на единния пазар в рамките на европейския семестър през 2014 г., последвана от неговата [резолюция от 27 февруари 2014 г.](#) относно мрежата за решаване на проблеми в рамките на вътрешния пазар (SOLVIT). След това Парламентът прие своята [резолюция от 12 април 2016 г.](#), озаглавена „Към подобро регулиране на единния пазар“.

На 26 май 2016 г. Европейският парламент прие [резолюция](#) относно стратегията за единния пазар, в която се призовава за по-иновативен, по-задълбочен и по-справедлив единен пазар. С цел да се улесни онлайн достъпът до информация, административните процедури и услугите за оказване на съдействие, от които се нуждаят гражданите и предприятията, Парламентът се застъпи за създаването на единна цифрова платформа ([Регламент \(ЕС\) 2018/1724](#)), [предвидена за края на 2020 г.](#)

В изследване, възложено от комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, се посочва, че е необходимо икономиката на ЕС да се съсредоточи върху политики, които са в по-голяма степен [цифрови](#),

[екологосъобразни](#) и [социални](#)^[3]. На 2 декември 2020 г. комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите одобри доклад, озаглавен [„Укрепването на единния пазар: бъдещето на свободното движение на услуги“](#). В доклада се подчертава необходимостта от осигуряване на изпълнението на правилата на единния пазар на услуги и от подобряване на действията по изпълнение на Комисията.

Преди Комисията да внесе предложението за нов законодателен акт за цифровите услуги през 2020 г., тематичният отдел на Парламента по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота организира семинар от името на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, озаглавен [„E-commerce rules, fit for the digital age“](#) (Правила за електронната търговия в ерата на цифровите технологии), в рамките на който експерти и заинтересовани лица изразиха необходимостта от актуализация на действащата европейска нормативна уредба в областта на електронната търговия, за да се използват в пълна степен предимствата на вътрешния пазар.

На 20 октомври 2020 г., Парламентът прие три резолюции, озаглавени [„Законодателен акт за цифровите услуги: подобряване на функционирането на единния пазар“](#), [„Законодателен акт за цифровите услуги: адаптиране на правилата в областта на търговското и гражданското право за търговските субекти, които извършват дейността си онлайн“](#) и [„Законодателен акт за цифровите услуги и въпросите, които възникват във връзка с основните права“](#).

На 17 април 2020 г., по време на пандемията от COVID-19, Парламентът прие [резолюция](#), в която подчерта, че единният пазар е източникът на европейския колективен просперитет и благоденствие и че той е ключов елемент от непосредствения и непрекъснат отговор на пандемията. На [уебинар](#), организиран на 9 ноември 2020 г. за комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, беше анализирано въздействието на COVID-19 върху вътрешния пазар и защитата на потребителите и бяха предложени възможни действия за осигуряване на доброто функциониране на вътрешния пазар сега и при следващи кризи.

В своята [резолюция от 19 юни 2020 г.](#) Парламентът припомни, че Шенгенското пространство е високо ценено постижение, което е от основно значение за проекта ЕС, и призова държавите членки да намалят ограниченията на свободното движение и да активизират усилията си за завършване на процеса на интегриране в Шенгенското пространство.

---

[3]Изследванията включват: [„Reducing costs and barriers for businesses in the single market“](#) (Намаляване на разходите и пречките за предприятията на единния пазар) (2016 г.), [„A longer lifetime for products: benefits for consumers and companies“](#) (По-дълъг жизнен цикъл на продуктите: ползи за потребителите и дружествата) (2016 г.), [„Social economy“](#) (Социална икономика) (2016 г.). И неотдавна: [„The European Services Sector and the Green Transition“](#) (Европейският сектор на услугите и екологичният преход) (2020 г.), [The EU's Public Procurement Framework“](#) (Рамката на ЕС за обществените поръчки) (2020 г.), [„Sustainable Consumption and Consumer Protection Legislation“](#) (Устойчиво потребление и законодателство за защита на потребителите) (2020 г.) и [„Promoting product longevity“](#) (Насърчаване на дълготрайността на продуктите) (2020 г.).

Неотдавнашно изследване показва, че принципите на свободно движение на стоки и услуги и законодателството в тази област генерират приходи, оценявани на 985 милиарда евро годишно^[4].

В проучване, публикувано от тематичния отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота през ноември 2020 г. и озаглавено „[Legal obstacles in Member States to Single Market rules](#)“^[5] (Правни пречки в държавите членки пред правилата на единния пазар), се констатира, че въпреки че единният пазар на ЕС е много успешен пример за пазарна интеграция, в държавите членки все още съществуват бариери, които му пречат да разгърне пълния си потенциал. В проучването се призовава за повече локализиран контрол на предлаганите национални правила, които биха могли да влязат в конфликт с правилата и принципите на единния пазар.

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff / Amy McGourty
12/2020

---

[4]Poutvaara P. и др., 2019, [Contribution to Growth: Free Movement of Goods. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses](#) (Принос за растежа: свободното движение на стоки. Осигуряване на икономически ползи за гражданите и предприятията), публикация на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, Тематичен отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота, Европейски парламент, Люксембург; Pelkmans J. и др., 2020, [Contribution to Growth: The Single Market for Services. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses](#) (Принос за растежа: европейският единен пазар на услуги. Осигуряване на икономически ползи за гражданите и предприятията), публикация на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, Тематичен отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота, Европейски парламент, Люксембург.

[5]Dahlberg, E. и др., 2020, [Legal obstacles in Member States to Single Market rules](#) (Правни пречки в държавите членки пред правилата на единния пазар), публикация за комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, Тематичен отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота, Европейски парламент, Люксембург.

